

кластерів міських поселень знайшов широке запровадження з метою необхідної концентрації робочих місць та додаткових об'єктів для залучення інвестицій і забезпечення розвитку території.

Автори наукових статей [5, 6, 7] виокремлюють Придунайський субрегіон (м. Ізмаїл, Болградський, Ізмаїльський, Кілійський, Кенійський райони Одеської області), субрегіон Українського Придунав'я, (частина регіону басейну Дунаю в Україні, адміністративно в нього входять території Одеської, Чернівецької, Закарпатської та Івано-Франківської області), Одеський субрегіон (він охоплює територію м. Одеса, трьох навколишніх районів – Біляївського, Комінтернівського та Овідіопольського і міст обласного значення, розташованих у цих районах, – Іллічівськ, Теплодар та Южне) тощо.

Європейська інтеграція активізувала процеси регіоналізації, децентралізації та деконцентрації, котрі зумовили зміцнення регіональної демократії на основі принципу субсидіарності. Зокрема, з високоцентралізованої системи з двома рівнями публічного управління (центральний та місцевий) більшість великих європейських країн (Іспанія, Італія, Франція, Польща) перейшли до трирівневої моделі із запровадженням регіонального рівня. Характерною рисою демократичного врядування є обов'язкова наявність самостійної форми народовладдя, яке в сучасній державотворчій практиці функціонує у формі регіонального самоврядування. Воно зумовлене не так спільними інтересами мешканців, як інтересами держави щодо розвитку регіонів та їх інтеграцією в європейській політико-адміністративний та економічний простір. Відповідно органи регіонального самоврядування, на відміну від органів місцевого самоврядування, не є представниками спільних інтересів громад, а представниками регіональної спільноти. Це ж стосується й субрегіонального рівня, на який покладаються питання розвитку відповідних територій. Адже йдеться про глобальні концепти – зміну місії регіонів, що є кардинально відмінною від місії громад. Відповідно регіональне самоврядування має на меті сприяння розвитку регіону, в тому числі розвитку транспортної інфраструктури, покращення інвестиційного клімату та привабливості регіону. Воно зумовлене не так спільними інтересами мешканців, як інтересами держави щодо розвитку регіонів та їх інтеграцією в європейський простір [3].

Цікавим та корисним є зарубіжний досвід формування та законодавчого забезпечення розвитку субрегіонів. Так концепція регіонального розвитку Румунії підготовлена спільно румунськими експертами та фахівцями Єврокомісії в межах програми PHARE, як основа закону про регіональний розвиток 1998 р., визначає основними об'єктами регіональної політики вісім програмово-статистичних макрорегіонів розвитку, які об'єднали на добровільних засадах в регіональні адміністративно-територіальні одиниці – повіти. Після підписання угод між повітами межі території макрорегіону закріплено законодавчо. Уряд підтримує нові територіальні утворення за допомогою інвестиційних програм, якщо вони добровільно започатковують міжрегіональні коопераційні проекти. Макрорегіони, своєю чергою, поділяють на субрегіони розвитку, для яких характерні спільні соціально-економічні проблеми. Саме субрегіони визначаються як пріоритетні території для отримання автономного, незалежного від інших територій, державного фінансування.

Що стосується Польщі, то за новим територіальним устроєм, запровадженим у 1999 р., створено 16 регіонів (воєводств) та 308 (згодом 315) середніх за розмірами адміністративно-територіальних одиниць (повітів). Останні надають деякі послуги, які перевищують можливості муніципалітетів і реалізуються краще, ніж попередніми малими воєводствами [1].

Сучасна регіональна політика має бути направлена на усунення диспропорцій, регіональне оновлення та інновації, мобілізацію ендегенних ресурсів. Внутрішньообласне районування зорієнтоване на адекватний кінцевий результат, оскільки дає інтегральну оцінку кожного з виділених у результаті районування субрегіонів із точки зору можливостей удосконалення територіальної організації регіону, підвищення рівня і якості життя населення. У межах методу внутрішньообласного районування з'ясовуються територіально детерміновані осередки соціальних, економічних та екологічних проблем, оскільки в субрегіонах вони наявніше проявляються. Тому регіональні суб'єкти управління отримують критеріальну базу підготовки заходів щодо вирішення проблеми [8]. На субрегіональному рівні найбільш контрастно проявляються також ознаки депресивності, нерівномірності, поляризованості соціально-економічного розвитку територій у середині областей, а також визначаються ефективні шляхи розвитку обласних регіонів у річищі державної регіональної політики.

На даний момент в рамках Проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (ЛІНК) та Інститутом проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України розроблено Стратегічний план регіонального розвитку Придунайського субрегіону. Головною метою Стратегічного плану є забезпечення стабільного зростання економіки субрегіону шляхом ефективного використання його ресурсного потенціалу через активацію залучення прямих інвестицій.

Основні завдання – створення умов залучення прямих інвестицій на пріоритетних напрямках розвитку субрегіону; активізація соціально-економічних, науково-технічних, культурних та інших зв'язків між громадами органів місцевого самоврядування на принципах міжмуніципального співробітництва [6].

Експертним комітетом стратегічного планування та фахівцями Проекту «ЛІНК» розроблено також Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності Центрально-Луганського субрегіону (міста Алчевськ, Стаханов, Брянка) на період до 2015 року. Стратегічний план спрямований на регіональний економічний розвиток як процес стратегічного партнерства, який допомагає прискоренню зростання продуктивності місцевої економіки через стимулювання інвестицій у нові і існуючі підприємства з високим

потенціалом до зростання та створення умов для цього розвитку на тривалий період. Економічний розвиток спрямований на виробництво найбільшого обсягу благ та створення максимальної кількості робочих місць за рахунок реалізації переваг конкурентоспроможності, яка полягає у динамічному і більш стабільному розвитку у порівнянні з іншими регіонами, у розвитку місцевих фірм, що перемагають своїх конкурентів з інших регіонів та джерелом якої є місцеві умови для ведення бізнесу – сприятливе бізнес-середовище.

Наведений вітчизняний досвід територіальної диференціації свідчить про те, що субрегіонам області необхідна структурна перебудова в напрямку ефективнішого використання її економічного потенціалу. Процес перебудови пов'язаний із реалізацією інноваційної стратегії розвитку субрегіонів, зниженням енергоємності й матеріаломісткості промислового виробництва, закріпленням позитивних наслідків реформування АПК, забезпеченням загального приросту продукції, остаточним подоланням збитковості та зміцненням фінансового стану сільськогосподарських підприємств. Достатнє фінансове забезпечення районів області значно покращило б їхній соціально-економічний стан.

Висновки. Європейська практика показує необхідність запровадження для України нової стратегії у відносинах центру і регіонів. Фактично йдеться про формування нової регіональної політики, яка має передбачати перенесення пріоритетів розвитку з відомчо-галузевих на цілісно-територіальні, оптимізацію відносин між центром і територіями, врахування єврорегіональних тенденцій розвитку держави. У цілому метод диференціації регіону на субрегіони є інформативним і забезпечує економічну й екологічну базу для управління динамікою екосистем, іншими аспектами природокористування, впливом виробничої діяльності людини на довкілля.

Перспективи подальших досліджень полягають у необхідності детальнішого вивчення особливостей функціонування субрегіонів з огляду вдосконалення територіальної організації продуктивних сил регіону та управління ними, що може бути підставою для проведення нового адміністративно-територіального поділу.

Джерела та література:

1. Камінська Н. В. Досвід правового забезпечення регіонального розвитку у східноєвропейських державах для України / Н. В. Камінська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 1. – С. 291-299.
2. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2001. – 538 с.
3. Малиновський В. Я. Регіональне самоврядування в Україні: підходи до запровадження / В. Я. Малиновський // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2010. – № 4.
4. Осипов В. М. Стратегічне планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком / В. М. Осипов, І. Д. Півоварчук, І. Л. Парасюк // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2011. – № 1. – С. 89-100.
5. Парасюк І. Л. Стан та тенденції територіальної концентрації економіки Одеської області на прикладі Одеського субрегіону / І. Л. Парасюк // Економіст. – 2011. – № 1. – С. 51-53.
6. Осипов В. М. Характеристика якості життя населення Придніпров'я в соціологічному опитуванні та статистичному вимірі / В. М. Осипов, І. Д. Півоварчук // Економічні інновації. – 2012. – Вип. 47. – С. 206-213.
7. Рубель О. Є. Дунайська стратегія ЕС – інституціональний інструмент регіональної економіко-екологічної політики / О. Є. Рубель // Економіст. – 2010. – № 10. – С. 16-19.
8. Семенов В. Ф. Застосування методів територіальної диференціації для оцінки економічного потенціалу регіону / В. Ф. Семенов // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2010. – № 1 (5). – С. 54-61.
9. Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності Центрально-Луганського субрегіону до 2015 року : [Електронний ресурс] // Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (ЛІНК). – Режим доступу : http://linc.com.ua/documents/storage/SP_Central_Luhabsk_Subregion_Ukr.pdf.